

معرفی سازمان حج و زیارت

حج به عنوان یکی از احکام اسلامی که در شرایط خاص بر مسلمانان واجب می‌شود پس از ظهور اسلام همچون سایر احکام و واجبات، توسط مسلمانان واجب الحج انجام می‌شود و معمولاً دولت‌های اسلامی سازوکارهایی را جهت انجام هر چه بهتر آن فراهم آورده و می‌آورند. در کشور ما براساس مطالعات و بررسی‌های صورت گرفته و به استناد مدارک جمع‌آوری شده و موجود که مربوط به دهه ۱۳۲۰ به بعد می‌باشد اداره امور حج و زیارت زیر نظر وزارت کشور بوده که براساس آن کمیسیون‌هایی به‌طور موقت در فرمانداری‌ها تشکیل و نسبت به صدور پروانه و گواهینامه اقداماتی را انجام می‌دادند.

در تاریخ ۱۳۳۳/۳/۳۱ بنا به پیشنهاد وزارت امور خارجه، آیین‌نامه امور حج، به شماره ۷۶۴ در ۹ ماده و دو قسمت به تصویب هیأت وزیران رسید. بعد از آن در تاریخ ۱۳۳۸/۱۲/۴ بنا به پیشنهاد وزارت امور خارجه روال جدیدی بر آیین‌نامه و مقررات مربوط به امور حج توسط هیأت وزیران در دو فصل و ۱۸ ماده به تصویب رسید. که براساس آن کمیسیون‌ها کار موقت خود را در تاریخی معین زیر نظر استانداران و فرمانداران شروع و پایان می‌دادند.

بنا به پیشنهاد وزارت کشور، در تاریخ ۱۳۴۳/۸/۲۳ هیأت وزیران، آیین‌نامه تشکیل کمیسیون دائمی حج را در ۹ ماده و ۵ تبصره که محل آن در وزارت کشور بود تصویب نمود. که این تصویب نامه، در تاریخ ۱۳۴۵/۵/۱۹ مجدداً اصلاح و آیین‌نامه راهنمایان حج به آن اضافه گردید. که براساس آن امور اداری و مالی حج با تشکیل دفتری به نام کمیسیون دائمی حج و زیارت کشور به صورت متمرکز انجام می‌گرفت، اما در جایگاه تشکیلاتی آن وزارتخانه جایگاهی برای این امر دیده نشده بود.

طبق مصوبه فوق در ماده یک، رئیس کمیسیون را وزیر کشور تعیین می‌کند و در ماده ۲، تبصره ۲ و ماده ۴ رئیس اداره سیاسی به عنوان دبیر کمیسیون دائمی حج معرفی شده است. اعضا کمیسیون عبارت بودند از: یکی

از معاونین وزیر کشور، یک قاضی دیوان عالی کشور، یک مقام عالی رتبه وزارت بهداشتی با تعیین وزیر بهداشتی، یک معتمد به انتخاب نخست وزیر، یک بازرگان آشنا به امور حج با معرفی اتاق بازرگانی

به دنبال اصلاح ساختار وزارت کشور در سال ۱۳۵۰ این جایگاه در زیر مجموعه معاون امور سیاسی و در شاخه تابعه آن یعنی اداره کل سیاسی، به نام دبیرخانه امور حج گنجانده شده است. در تاریخ ۱۳۵۱/۳/۲ بنا به پیشنهاد سازمان اوقاف و امور خیریه، تصویب نامه شورای عالی حج به تصویب هیأت وزیران رسید که در آن تصریح شد کلیه امور حج از وزارت کشور گرفته و به سازمان اوقاف واگذار گردد که در ساختار تشکیلاتی، سازمان اوقاف وابسته به نخست وزیری و اداره امور حج را زیر مجموعه معاونت خدمات دینی قرار دادند.

این وضعیت تا سال ۱۳۵۸ ادامه یافت و در این سال لایحه قانونی تشکیل سازمان حج و زیارت وابسته به وزارت ارشاد ملی و انتزاع کلیه امور آن از سازمان اوقاف در تاریخ ۱۳۵۸/۱۰/۱۸ به شماره ۱۱۸۰/ذ به تصویب شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران رسید که در حقیقت مجوز قانونی تشکیل سازمان حج و زیارت بعد از انقلاب بوده است.

در پی مصوبه فوق شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران بنا به پیشنهاد وزارت ارشاد ملی و در اجرای ماده ۳ لایحه قانونی تشکیل سازمان حج و زیارت، آیین نامه نحوه انتخاب و حدود وظایف و اختیارات و ارکان اصلی سازمان حج را در تاریخ ۱۳۵۹/۲/۱۷ تصویب نمود که به مثابه اساسنامه تلقی می شود.

در تاریخ ۱۳۵۹/۳/۱۴ ساختار تشکیلاتی سازمان حج براساس آیین نامه فوق تهیه و به همراه مجموعه اهداف، وظایف و پست های سازمان به امضاء وزیر ارشاد ملی و دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی وقت رسانده شد. در بهمن ماه سال ۶۱ ساختار سازمان مورد بازنگری و تجدید نظر قرار گرفت.

سازمان حج و زیارت تا سال ۱۳۶۳ دارای فعالیت های مستقل و تابع وزارت ارشاد ملی بود. در این سال مجلس شورای اسلامی در جلسه مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۲ قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه را که به تأیید شورای نگهبان نیز رسیده بود طی نامه ای در مورخ ۱۳۶۳/۱۰/۹ به ریاست جمهور محترم وقت اعلام نمود. این قانون در ۱۸ ماده و ۱۷ تبصره مجدداً فعالیت های سازمان حج و اوقاف را با هم ادغام و طی قانون فوق الذکر ابلاغ کردند. سپس در آبان ماه سال ۱۳۶۴ و مردادماه ۱۳۶۵ ساختار تشکیلاتی سازمان حج و اوقاف و امور خیریه مورد تجدید نظر و اصلاح قرار گرفت که مجموعه وظایف و پست های سازمانی در دو نوبت در فروردین ماه سال ۶۶ برای حوزه مرکزی و در آبان ماه برای واحدهای استان و شهرستان ابلاغ شد.

در سال ۱۳۷۰ در اجرای اوامر مقام معظم رهبری در خصوص کیفیت اداره امور حج و زیارت، شورای عالی اداری در بیستمین جلسه خود طی مصوبه شماره ۴۶۲/د/ش مورخ ۷۰/۸/۱۵ سازمان حج و زیارت را سازمانی مستقل و جدا از اوقاف شناخت که زیر نظر وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی اداره می‌گردد. تصویب‌نامه و مجموعه وظایف و پست‌های سازمانی مستقل بنا به پیشنهاد، پس از بحث و بررسی طی ابلاغیه اردیبهشت ماه سال ۱۳۷۱ به تصویب رسید.

در سال ۱۳۷۵ با توجه به سیاست‌های دولت محترم مبتنی بر واگذاری امور به بخش خصوصی و کاهش تصدی‌های دولتی، تشکیلات جدید سازمان حج و زیارت با کاهش تعداد پست‌ها به تصویب سازمان امور اداری و استخدامی رسید که در مرداد ماه سال ۱۳۷۶ ابلاغ شد.

در نهایت در تاریخ ۱۳۸۴/۳/۲۴ شورای عالی اداری در تصویب‌نامه شماره ۱۲۷ خود شرح وظایف سازمان حج و زیارت را تصویب نمود که به استناد آن سازمان حج و زیارت یک سازمان مستقل زیر نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با توجه به لایحه قانونی تشکیل سازمان حج و زیارت مصوب ۱۳۵۸ شورای انقلاب به تصویب رسید.